

พระราชบัญญัติว่าด้วยการควบคุมการใช้ปัญญาประดิษฐ์ของสหภาพยุโรป
(The EU Artificial Intelligence Act)*

อรอร กฤษณะทรัพย์**

บทนำ

ในปัจจุบันโลกเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์อันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วและไร้ขีดจำกัด การใช้ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence : AI) จึงนับว่าเป็นหนึ่งในผลลัพธ์ที่สำคัญของยุคเศรษฐกิจเทคโนโลยี ซึ่งมนุษย์นั้นได้ทำการคิดค้นให้ปัญญาประดิษฐ์มีการคิดหรือจดจำข้อมูลที่สลับซับซ้อนเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์ เชื่อมโยง และแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างชาญฉลาด โดยมีการนำมาใช้อย่างแพร่หลายในแวดวงต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นในภาคธุรกิจ ภาคอุตสาหกรรม การขนส่ง เกษตรกรรม อาหารและยา การแพทย์ ตลอดจนการศึกษา ระบบปัญญาประดิษฐ์นั้นได้เข้ามามีบทบาทที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจและการพัฒนาสังคม

จากการพัฒนาดังกล่าว ปัญญาประดิษฐ์อาจเป็นเครื่องมือที่นำไปสู่การกระทำที่ผิดกฎหมายหรือนำไปใช้ประโยชน์ในทางที่มิชอบ สามารถส่งผลกระทบต่อด้านลบหรือสร้างความเสียหายใด ๆ อันก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาได้ ด้วยเหตุนี้ สภายุโรปจึงได้เห็นชอบร่างกฎหมาย The EU Artificial Intelligence Act เพื่อควบคุมการใช้ปัญญาประดิษฐ์ขึ้นเป็นครั้งแรกของโลก โดยการวางกรอบแนวคิดทางกฎหมายเพื่อตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสิทธิขั้นพื้นฐาน ตลอดจนสร้างมาตรฐานทางจริยธรรมที่ดีและความโปร่งใสในการใช้งานให้แก่ประเทศสมาชิกกว่า ๒๗ ประเทศในสหภาพยุโรป ทั้งนี้ วัตถุประสงค์ของการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวมีสาระสำคัญโดยสรุป ดังนี้^๑

- เพื่อรับรองว่าระบบปัญญาประดิษฐ์ที่ใช้นั้นปลอดภัยและเคารพต่อกฎหมายที่บังคับใช้เกี่ยวกับสิทธิขั้นพื้นฐานและสร้างคุณค่าแก่สหภาพยุโรป
- เพื่อรับรองความแน่นอนทางกฎหมายในการอำนวยความสะดวกสำหรับการลงทุนและนวัตกรรมด้านปัญญาประดิษฐ์

* บทความประจำเดือนพฤษภาคม ๒๕๖๗

** บุคลากรจัดทำฐานข้อมูลกฎหมายฝ่ายค้นคว้าและเปรียบเทียบกฎหมาย กองกฎหมายต่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

^๑ European Commission, “Proposal for a REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL LAYING DOWN HARMONISED RULES ON ARTIFICIAL INTELLIGENCE (ARTIFICIAL INTELLIGENCE ACT) AND AMENDING CERTAIN UNION LEGISLATIVE ACTS”. สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๖๗, จาก <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52021PC0206>

- ปรับปรุงการกำกับดูแลและการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับสิทธิขั้นพื้นฐานและข้อกำหนดด้านความปลอดภัยที่ใช้กับระบบปัญญาประดิษฐ์
- อำนวยความสะดวกในการพัฒนาตลาดเดี่ยว (Single Market) สำหรับแอปพลิเคชันปัญญาประดิษฐ์ที่ถูกต้องกฎหมาย ปลอดภัย และมีความน่าเชื่อถือ ตลอดจนป้องกันการแบ่งส่วนตลาด (Market Fragmentation)

สาระสำคัญของกฎหมายการควบคุมการใช้ปัญญาประดิษฐ์

ก. นิยามของระบบปัญญาประดิษฐ์

ภายใต้กฎหมายดังกล่าวได้มีการกำหนดนิยามคำว่า “ระบบปัญญาประดิษฐ์ (AI System)” เช่นเดียวกับนิยามของ OECD ดังนี้^๒

“ระบบปัญญาประดิษฐ์ (AI System) หมายถึง ระบบที่ใช้เครื่องจักร โดยทำการออกแบบมาเพื่อทำงานให้เกิดความเป็นอิสระและความแตกต่างที่เกิดขึ้นภายหลังจากการใช้งาน และเป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์โดยชัดแจ้งหรือโดยปริยายจากข้อมูลที่ได้รับหรือการสร้างผลลัพธ์ เช่น การคาดคะเน เนื้อหา คำแนะนำ หรือการตัดสินใจ อันสามารถส่งผลกระทบต่ออิทธิพลด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพหรือแบบเสมือนได้”

นอกจากนี้ ยังมีการกำหนดนิยามของต้นแบบระบบปัญญาประดิษฐ์ที่ใช้เป็นการทั่วไป (General Purpose Artificial Intelligence (GPAI) ไว้ดังนี้^๓

“ต้นแบบระบบปัญญาประดิษฐ์ที่ใช้เป็นการทั่วไป (General Purpose Artificial Intelligence) หมายถึง ต้นแบบของปัญญาประดิษฐ์ซึ่งรวมถึงการได้รับการฝึกฝนด้วยข้อมูลจำนวนมากจากการนิเทศด้วยตนเอง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงลักษณะทั่วไปที่สำคัญ และสามารถทำงานที่แตกต่างกันได้อย่างหลากหลาย โดยไม่ได้คำนึงถึงวิธีการวางต้นในตลาดและที่สามารถรวบรวมเข้ากับระบบดาว์นสตรีมหรือแอปพลิเคชันต่าง ๆ ทั้งนี้ ไม่ได้ครอบคลุมถึงระบบปัญญาประดิษฐ์ที่นำไปใช้ก่อนออกสู่ตลาดเพื่อการวิจัย การพัฒนา และสร้างต้นแบบ”

^๒ Tambiana Madiega, “Artificial intelligence act”. สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๖๗, จาก [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/698792/EPRS_BRI\(2021\)698792_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/698792/EPRS_BRI(2021)698792_EN.pdf)

^๓ “The European Union Artificial Intelligence Act Latest developments and key takeaways 2 February 2024”. สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๗, จาก https://assets.ey.com/content/dam/ey-sites/ey-com/en_gl/topics/ai/ey-eu-ai-act-political-agreement-overview-february-2024.pdf

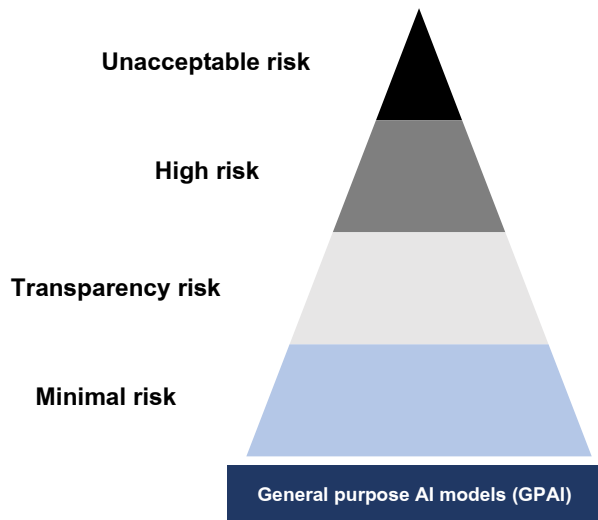

ข. ขอบเขตการบังคับใช้

กฎหมายฉบับนี้ นำไปบังคับใช้กับกรณีต่าง ๆ ดังนี้^๔

- ผู้ให้บริการสำหรับการติดตั้งระบบปัญญาประดิษฐ์ (AI system) หรือโมเดลในตลาดของสหภาพยุโรป หรือการนำบริการใด ๆ เข้าสู่ระบบปัญญาประดิษฐ์ (AI system) หรือติดตั้งในตลาดของ GPAI ในสหภาพยุโรป ไม่ว่าจะผู้ให้บริการนั้นจะอยู่ภายในหรือภายนอกสหภาพยุโรปหรือไม่ก็ตาม
- ผู้ใช้ระบบปัญญาประดิษฐ์ (AI system) ที่มีสถานประกอบการอยู่ในสหภาพยุโรปหรือตั้งอยู่ในสหภาพยุโรป หรือผู้ให้บริการหรือผู้ใช้ระบบปัญญาประดิษฐ์ (AI system) ที่มีสถานประกอบการหรือตั้งอยู่ประเทศที่สามโดยมีการนำผลของระบบปัญญาประดิษฐ์ (AI system) นำมาใช้ภายในสหภาพยุโรป
- ผู้นำเข้าและผู้จัดจำหน่ายระบบปัญญาประดิษฐ์ (AI system) ภายในสหภาพยุโรป
- ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ที่วางระบบปัญญาประดิษฐ์ (AI system) ในตลาดหรือให้บริการระบบปัญญาประดิษฐ์ (AI system) ภายในสหภาพยุโรปพร้อมกับผลิตภัณฑ์ของตนและภายใต้ชื่อหรือเครื่องหมายการค้าของตนเอง ตลอดจนตัวแทนที่ได้รับอนุญาตของระบบปัญญาประดิษฐ์ (AI system) ซึ่งผู้ให้บริการดังกล่าวไม่ได้ตั้งอยู่ในสหภาพยุโรป
- บุคคลที่ได้รับผลกระทบหรือพลเมืองที่อาศัยอยู่ในสหภาพยุโรป

ทั้งนี้ กฎหมายฉบับนี้บังคับใช้กับปัญญาประดิษฐ์ในหลากหลายลักษณะ โดยสามารถแบ่งแยกประเภทของปัญญาประดิษฐ์ตามลักษณะของความเสี่ยงของผลลัพธ์ที่อาจเกิดขึ้นได้ ดังนี้^๕

The AI Act's risk-based approach

ที่มา : [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/698792/EPRS_BRI\(2021\)698792_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/698792/EPRS_BRI(2021)698792_EN.pdf)

^๔ “EU AI Act – Landmark Law on Artificial Intelligence Approved by the European Parliament”. สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๖๗, จาก <https://www.mofo.com/resources/insights/240314-eu-ai-act-landmark-law-on-artificial-intelligence>

^๕ อ้างแล้วเชิงอรรถที่ ๒

การควบคุมการใช้ปัญญาประดิษฐ์ของสหภาพยุโรปนั้น กฎหมายดังกล่าวได้กำหนดแบ่งประเภทของการควบคุมตามความเสี่ยงของผลลัพธ์การใช้งานปัญญาประดิษฐ์ที่อาจเกิดขึ้นรวมถึงวัตถุประสงค์ของการใช้งาน สามารถสรุปได้ดังนี้^๖

- **Prohibited AI systems**

ข้อบังคับทางกฎหมาย คือ ห้ามมิให้ใช้ในสหภาพยุโรป เนื่องจากเป็นความเสี่ยงที่ยอมรับไม่ได้ (Unacceptable risk) เพราะอาจเป็นภัยต่อสิทธิขั้นพื้นฐานและความปลอดภัยของพลเมือง

ตัวอย่างของการใช้ระบบปัญญาประดิษฐ์ประเภทนี้ ได้แก่ ระบบการให้คะแนนบุคคลจากพฤติกรรมทางสังคมหรือลักษณะส่วนบุคคลที่เป็นภัยด้านความอันตราย (Social Scoring) ระบบจดจำอารมณ์ความรู้สึกในที่ทำงานหรือสถานศึกษา (Emotional Recognition) ระบบที่จัดหมวดหมู่บุคคลตามคุณลักษณะทางชีวมิติอันเป็นข้อมูลที่ละเอียดอ่อน (Biometric Categorisation Systems เป็นต้น

- **High-risk AI systems**

ข้อบังคับทางกฎหมาย คือ อนุญาตให้นำออกใช้ภายในตลอดได้ แต่ต้องผ่านการทำข้อบังคับทางกฎหมายเกี่ยวกับการต้องตรวจสอบและรับรอง (Conformity assessment) ก่อนเสมอ และต้องทำการติดตามผลลัพธ์ (post-market monitoring) ภายหลังจากที่นำออกสู่ตลาด

ตัวอย่างของการใช้ระบบปัญญาประดิษฐ์ประเภทนี้ ได้แก่ การจัดหาบุคลากร (Recruitment) ระบบด้านความปลอดภัยที่เป็นส่วนหนึ่งของระบบอื่น ๆ ที่มีความสอดคล้องกัน Safety components of systems covered by harmonized legislation เช่น อุปกรณ์การแพทย์หรือยานยนต์ ระบบความปลอดภัยทางโครงสร้างพื้นฐาน (Safety of critical infrastructure) เช่น การขนส่ง งานด้านพลังงาน เป็นต้น

- **Transparency risk**

ข้อบังคับทางกฎหมายนั้นขึ้นอยู่กับระบบปัญญาประดิษฐ์บางระบบที่มีการระบุข้อกำหนดด้านความโปร่งใสไว้เป็นการเฉพาะ โดยผู้ใช้ควรต้องทราบว่าพวกเขา กำลังทำการโต้ตอบกับระบบนั้น ๆ อยู่

ตัวอย่างของการใช้ระบบปัญญาประดิษฐ์ประเภทนี้เป็นระบบที่ใช้ในการแอบอ้างเป็นบุคคลอื่น การชักจูง หรือการฉ้อฉล เช่น ChatBots Deepfake หรือ AI generated content เป็นต้น

^๖ อ้างแล้วเชิงอรรถที่ ๒

- Minimal risk AI systems

ไม่มีข้อบังคับทางกฎหมายตามกฎหมายฉบับนี้ กล่าวคือ ผู้ใช้ระบบปัญญาประดิษฐ์อาจเลือกใช้ข้อกำหนดที่น่าเชื่อถืออื่น ๆ หรือปฏิบัติการต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับจริยธรรมตามความสมัครใจ

ตัวอย่างของการใช้ระบบปัญญาประดิษฐ์ประเภทนี้ เป็นระบบปัญญาประดิษฐ์สำหรับการดำเนินงานทั่ว ๆ ไป ได้แก่ ซอฟต์แวร์การจัดแต่งรูปภาพ (photo editing software) การกรองสแปม (Spam filter) ซอฟต์แวร์การกำหนดด้านเวลา (scheduling software) เป็นต้น

นอกจากนี้ กฎหมายยังกำหนดรวมไปถึงการพิจารณาความเสี่ยงเชิงระบบที่อาจเกิดขึ้นจากต้นแบบระบบปัญญาประดิษฐ์ที่ใช้เป็นการทั่วไป (General-Purpose AI Models) รวมถึงต้นแบบการกำเนิดระบบปัญญาประดิษฐ์ขนาดใหญ่ (Large generative AI models) โดยสิ่งเหล่านี้สามารถนำไปใช้งานได้อย่างแพร่หลายและสามารถพัฒนากลายเป็นพื้นฐานสำหรับระบบปัญญาประดิษฐ์อื่น ๆ และมีการใช้ภายในสหภาพยุโรปอย่างแพร่หลายมากขึ้น โดยบางต้นแบบอาจก่อให้เกิดความเสี่ยงต่าง ๆ ได้ เช่น การนำต้นแบบดังกล่าวไปใช้ในทางที่ผิดเพื่อโจมตีทางไซเบอร์ในวงกว้าง ส่งผลกระทบต่อบุคคลจำนวนมาก อาจได้รับผลกระทบหรืออันตรายจากการใช้แอปพลิเคชันต่าง ๆ เป็นต้น^๗

บทสรุป

สหภาพยุโรปได้มีการวางแผนกรอบความคิดทางกฎหมายผ่านพระราชบัญญัติว่าด้วยการควบคุมการใช้ปัญญาประดิษฐ์ของสหภาพยุโรป (The EU Artificial Intelligence Act) โดยแบ่งประเภทของปัญญาประดิษฐ์จากความเสี่ยงของผลลัพธ์ที่อาจเกิดขึ้นได้รวมถึงวัตถุประสงค์การใช้งานของระบบปัญญาประดิษฐ์นั้น ๆ เพื่อเป็นการกำกับดูแลเกี่ยวกับการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในสหภาพยุโรปให้เกิดความปลอดภัยแก่พลเมือง เป็นการสร้างมาตรฐานทางจริยธรรมที่ดี และไม่เป็นการขัดต่อสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน อันก่อให้เกิดผลประโยชน์ในการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมต่อมวลมนุษยชาติ ตลอดจนเป็นการตรากฎหมายเพื่อรองรับความเปลี่ยนแปลงในเศรษฐกิจยุคดิจิทัลอีกด้วย

*****

---

^๗ European Commission, “Artificial Intelligence – Questions and Answers”. สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๖๗, จาก https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/QANDA_21_1683